

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

Številka: 092-07-1/2023-37

Ljubljana, 10. maj 2023

Mestna občina Ljubljana
gospod Zoran Jankovič
župan

Spoštovani gospod župan,

Najprej naj se zahvalim za vaše pismo, poslano 30. marca 2023, in za predloženo dokumentacijo glede gradnje povezovalnega kanala C0 ter nekatera dodatna pojasnila, ki jih je 29. marca 2023 podal direktor Holdinga Ljubljana gospod Krištof Mlakar.

Direktor Holdinga Ljubljana je pojasnil, da je bil na podlagi odločitev Agencije Republike Slovenije za varstvo okolja (v nadaljnjem besedilu: ARSO) iz let 2015 in 2016 predhodni postopek izveden za celotno traso kanala C0, in s tem utemeljil, da naj ne bi prišlo do tako imenovanega drobljenja projekta. Sklepa ARSO v predhodnem postopku št. 35405-311/2015-4 z dne 25. 9. 2015 in št. 35405-28/2016-2 z dne 28. 1. 2016 za tedaj nameravani poseg izgradnje kanalizacije v okviru projekta »Odvajanje in čiščenje odpadne vode na območju vodonosnika Ljubljanskega polja« ugotavljata, da nosilkam posega »ni potrebno izvesti presoje vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstvenega soglasja«.

Hkrati navedeno pojasnilo ne podaja podrobnosti za obravnavo Občinskega prostorskega načrta iz leta 2010, ni pa tudi pojasnil za čas po letu 2016. Obžalujem, da ni bilo zelo potrebne javne razprave o projektu v času načrtovanja kakor tudi ne v nadaljnjih korakih. Postopek pridobivanja gradbenih dovoljenj je bil namreč razdrobljen na šest faz, pri čemer so bili posegi v prostor sčasoma celo ocenjeni kot zahtevni, vendar vnovič presoja vplivov na okolje ni bila potrebna oziroma zahtevana.

Zavedam se, da presoja vplivov na okolje za omenjeni projekt izgradnje kanala C0 formalno pravno na podlagi do tedaj izdanih sklepov ARSO ni bila zahtevana, ti pa so temeljili tudi na predhodno izdanih vodnih soglasjih oziroma mnenjih. Ob tem je primerno vprašanje, kako oziroma zakaj za projekt takšnega javnega pomena, ki poteka tudi neposredno prek napajalnega zaledja, od koder priteče voda v vodnjake, presoje vplivov na okolje sploh ni bilo.

Vprašati se moramo, ali so bili postopki vodeni z zadostno odgovornostjo in ali je dosednji postopek kar najbolj upošteval previdnostno načelo. To načelo je uzakonjeno v zdaj veljavnem 10. členu Zakona o varstvu okolja (v nadaljnjem besedilu: ZVO-2), smiselno enako določbo pa je imel tudi predhodno veljavni zakon). Previdnostno načelo zahteva, da je uvajanje novih tehnologij, proizvodnih postopkov in proizvodov ali izvedba drugih posegov v okolje dopustna le, če ob upoštevanju znanosti in tehnike ter možnih varstvenih ukrepov ni pričakovati nepredvidljivih škodljivih učinkov glede okolja ali zdravja ljudi.

Hidrogeološka stroka je že leta 2016 izrazila skrb in nestrinjanje zaradi poteka kanala C0 čez napajalno zaledje oziroma depresijski lijak vodnjakov vodarn Kleče in Šentvid.¹ Zapisali so, »da kakršni koli posegi v neposredno zaledje vodarn pomenijo, da ta prostor izgublja značaj vodnega rezervata, zato je reševanje okoljskih problemov na račun vodnih virov, ki pomenijo tveganje tudi za prihodnje generacije, povsem nesprejemljivo.«

Na podlagi zahteve za izvedbo predhodnega postopka za dodatni poseg vgradnje povezovalnega kanala C0 z dodajanjem armiranobetonske kinete (v dolžini 2128 metrov) je ARSO izdal nov sklep št. 35405-515/2019-25, 35415-33/2020-4, 35415-36/2020-4 z dne 28. 9. 2020, kjer je odločil, da je treba izvesti presojo vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstveno soglasje. Medtem ko je Direkcija Republike Slovenije za vode v tem postopku priporočila izvedbo presoje vplivov na okolje, je Nacionalni inštitut za javno zdravje (v nadaljnjem besedilu: NIJZ) v predhodnem postopku preverjanja pomembnih vplivov na okolje po ZVO-1 utemeljil verjetnost pomembnih vplivov tako, da je podal negativno mnenje k izgradnji kanala C0. NIJZ je svoje negativno mnenje med drugim utemeljil s tem, da »celotno območje nameravanega posega tudi širše leži v vodovarstvenem območju IIA, s strogim vodovarstvenim režimom«. NIJZ nadalje navaja, da mnenja ne more podati, »ker se s potekom trase že v osnovi ne strinja«. Meni, da je trasa povezovalnega kanala C0 z vidikov vplivov na zdravje ljudi »povsem

¹ Deklaracija hidrogeologov (SKIAH) o zaščiti virov pitne vode za mesto Ljubljana in okolico z dne 17. 6. 2016.

nesprejemljiva« in bi jo bilo treba umestiti zunaj vodovarstvenih območij. Ob možnih izrednih razmerah (na primer potres in vse pogostejši ekstremni vremenski dogodki zaradi podnebnih sprememb) se povečuje tveganje za zdravje ljudi. Morebitna dodatna zaščita bi morala biti na celotnem odseku, ki leži na vodovarstvenem območju. NIJZ je navedel, da je na sistem priključenih 315.000 prebivalcev Ljubljane, ki uživajo pitno vodo, ki je »sveža, naravna – brez dodatnih kemikalij«. Kakovost pitne vode se je uspešno ohranila do danes. Po navedbah NIJZ je lahko, če bo zaradi izrednih razmer prišlo do onesnaženja vodnih virov, onesnaženje vode trajno. Za NIJZ torej nameravani poseg na celotni trasi »ni sprejemljiv«. Na podlagi mnenj in lastnih ugotovitev je ARSO izdal sklep, da je treba izvesti presojo vplivov na okolje, ki je pravnomočen. MOL namreč na sklep v roku ni sprožil tožbe na upravnem sodišču. Šele pozneje je zahteval od ministra, pristojnega za okolje (MOP), da ta po nadzorstveni pravici razveljavi sklep, česar pa ministrstvo ni storilo, ker je ugotovilo, da za to ni izpolnjenih zakonskih zahtev po ZUP. Na odločitev MOP se je MOL pritožil.

Pri tem je pomembno, da je po ZVO-1 in v skladu z evropskimi predpisi s področja okoljskih presoj treba izvesti presojo vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstveno soglasje pred pridobivanjem dovoljenj za izvedbo in izvajanjem projektov, zato bi bilo odgovorno izvesti presojo vplivov na okolje že takoj po pravnomočnem sklepu ARSO. Presoja vplivov na okolje je namreč namenjena zmanjšanju vplivov na okolje, preučitvi alternativ, vključevanju javnosti, določitvi morebitnih ukrepov za zmanjšanje in odpravo vplivov na okolje ter spremljanju stanja okolja in ukrepov. Nosilec posega mora torej v zakonsko določenem postopku dokazati, da poseg ne bo imel posledic za okolje. Ker takšnega dokaznega postopka s strokovnjaki in javnostjo ni bilo, je nastal tako v strokovni kot splošni javnosti večji dvom glede posega.

Stroka s področja voda² je do gradnje kanala C0 odklonilna, ker kanal po njihovem mnenju že zaradi sedanje obremenitve območja in podzemne vode še dodatno povečuje možna tveganja, še posebej ob upoštevanju, da gre del kanala čez vodovarstveno območje stopnje IIA s strogim vodovarstvenim režimom. Pri tem navajajo, da je »vodovarstveno območje vodarne Kleče že danes obremenjeno s pomembnimi varnostnimi tveganji, ki jih prinašajo promet, poselitev in kmetijska dejavnost. Ta tveganja se seštevajo. Namesto da bi se usmerili k zniževanju tveganj, jih z izgradnjo kanala C0 še dodatno povečujemo.«

² Stališče društev o kanalu C0 – Slovensko društvo za zaščito voda (SDZV) in Slovenski komite IAH (SKIAH) z dne 19. 1. 2023.

Leta 2018 je Geološki zavod Slovenije (GeoZS) v dokumentu »Program zaščite podzemne vode v času gradnje povezovalnega cevovoda C0«, katerega del je hidrogeološka analiza tveganja, ugotovil možni vpliv (zaradi onesnaženja vodnjakov) na vodarni Kleče in Šentvid, predlagal pa je tudi več zaščitnih ukrepov.

Notranje revizijsko poročilo ministrstva za okolje in prostor iz leta 2019³ je med drugim ugotovilo, da predhodni postopek presoje vplivov na okolje ni bil izveden v pravilnem časovnem zaporedju ter da »javni uslužbenci obravnavanih postopkov niso vodili z zadostno strokovno in kritično presojo«. Nadalje je tudi ugotovilo, da »sistem presoje vplivov na okolje ARSO in sistem izdaje vodnih soglasij/mnenj ni deloval uspešno in učinkovito, kar je imelo vpliv tudi na izvajanje postopkov v obravnavanem primeru povezovalnega kanala C0 in na vsebino izdanih sklepov in soglasij/mnenj«. Notranja revizija izrecno ne zagotavlja, da »so bili postopki v delu, ki se nanaša na povezovalni kanal C0, izvedeni v skladu z izjavo ministrstva v dodatku 2 k vlogi za sofinanciranje, ki navaja, da je bilo v okviru postopkov izdaje soglasij in sklepa preverjeno, da ne bo prišlo do poslabšanja stanja vodnih teles podzemne ali površinske vode«. Te ugotovitve so skrajno skrb vzbujajoče.

Letos so tudi zdravniki UKC Ljubljana v svojem pismu, ki ga je podprl svet UKC Ljubljana,⁴ izrazili nestrinjanje z izgradnjo kanalizacijskega kanala preko vodovarstvenega območja v Ljubljani. Zapisali so, da bi kanalizacijski kanal C0 na vodovarstvenem območju z zajetji pitne vode pomenil trajno tveganje za mikrobiološko in kemijsko onesnaženje vode v Ljubljani in »s tem tudi tveganje za zdravje ljudi, ki se bo s časom le še povečevalo«. Prav tako so opozorili, da je predvideni potek povezovalnega kanalizacijskega kanala C0 na odseku med Črnučami in Brodom »z vidika vplivov na zdravje ljudi nesprejemljiv«, in pozvali k umestitvi kanalizacijskih kanalov »izven vodovarstvenih območij zaradi nevarnosti onesnaženja vodnih virov in ogrožanja zdravja ljudi ter zagotavljanja oskrbe prebivalstva z zadostno količino skladne in zdravstveno ustrezne pitne vode«.

³ Pregled postopkov izdaje sklepov v predhodnem postopku presoje vplivov na okolje in vodnih soglasij ministrstva za okolje in prostor pri kohezijskem projektu "Odvajanje in čiščenje odpadne vode na območju vodonosnika Ljubljanskega polja – 1. del" s poudarkom na povezovalnem kanalu C0, notranje revizijsko poročilo, Ministrstvo za okolje in prostor v zadevi 0601-2/2019/42 z dne 18. 10. 2019, in popravek notranjega revizijskega poročila, Ministrstvo za okolje in prostor v zadevi 0601-2/2019/53 z dne 21. 11. 2019.

⁴ Pismo zdravnikov UKC Ljubljana z dne 11. 4. 2023, ki ga je podprl tudi Strokovni svet UKC Ljubljana s sklepom 03-48/23).

Odločitve za projekte takšnega javnega pomena bi se morale sprejemati ob sodelovanju javnosti, pregledno in upoštevaje mnenja neodvisne stroke. Težava ni nujno v zakonodaji, čeprav bi bilo očitno treba izrecno prepovedati izdajo gradbenih dovoljenj za zahtevne posege na vodovarstvenih območjih brez izvedbe presoje vplivov na okolje. Največja težava je, kot kaže, v prilagajanju zakonodaje, strokovnosti odločevalcev ali opustitvah dolžnega ravnanja zaradi morebitnih političnih pričakovanj. Če je to res, je škodljivo za Republiko Slovenijo in njene prebivalce ter se je temu treba upreti ter takšno ravnanje preprečevati.

Spoštovani župan, dejstvo je, da gre za projekt velikega javnega pomena, ki poteka po vodovarstvenem območju, iz katerega prebivalci Ljubljane in drugi uporabniki pijemo čisto pitno vodo. V Republiki Sloveniji je voda ustavno zavarovano naravno javno dobro. Skrb za zagotavljanje in ohranjanje čiste pitne vode mora biti temeljnega in odločilnega pomena. Zato je pomembno, da se umakne vsak dvom v to, da bi gradnja povezovalnega kanala C0 lahko v to kakor koli posegala ali bi celo lahko trajno ogrožala človekovo, našo, pravico do pitne vode.

Zato vas, spoštovani župan, pozivam k čimprejšnji pridobitvi neodvisno izvedene presoje vplivov na okolje in okoljevarstvenega soglasja, k čemur vas je napotil že sklep ARSO št. 35405-515/2019-25, 35415-33/2020, 35415-36/2020-4 z dne 28. 9. 2020 ter vas je nato k temu pozvalo tudi Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije.⁵

Verjamem, da vam nikakor ni vseeno za zdravje ljudi, za katero ste kot župan soodgovorni, zato vas vnovič pozivam, da začasno prekinete gradnjo kanala C0, končate postopek za pridobitev presoje vplivov na okolje in odgovorno ter pregledno, v dialogu s splošno in strokovno javnostjo, sprejmete najboljšo možno odločitev, ki bo rešila kanalizacijske potrebe ob kar največjem upoštevanju previdnostnega načela za upravljanje z vodonosnim območjem mesta Ljubljane.

Z lepimi pozdravi,

dr. Nataša Pirc Mušar
PRESEDNICA REPUBLIKE SLOVENIJE

⁵ Vloga za izdajo okoljevarstvenega soglasja z dne 3. 9. 2021 in dopis MOP št. 35428-6/2021-2550-14 z dne 7. 12. 2022).